

Bróta sosiala arvin

Fyri at geva børnum í kommununi øðrvísi umstøður, kor og møguleikar enn foreldur teirra hava havt, er Sorø kommuna farin undir eina ætlan, sum fylgir teimum, ið annars høvdu verið slept uppá fjall, til tey hava fingið eina útbúgving, sigur Ragnhild Sørensen, býráðslimur í Sorø

TURID KJØLBRO

Hetta er triðja setan Ragnhild Sørensen, ættað úr Kaldbak, situr í býráðnum í Sorø vald inn fyri Sosial Demokratarnar. Umframt býráðsessen arbeidir hon á einum heimi, har hon ansar sinnissjúkum í øllum aldri. Eisini er hon virkin í Føroyingafelagnum á Vestur-sælandi, sum hon tók stig til fyri 15 árum síðani. Felagið er virkið og hevur um 100 limir. Um veturin eru tey saman eina ferð um vikuna.

Politiska lívið byrjaði hon í fakfelagsarbeiði sum næst-formaður í fakfelagnum DKA, tað sum í fag eitur FOA.

– Úr fakfelagsarbeiði var vegurin ikki so langur í politikk, sigur Ragnhild Sørensen.

Í seinasta valskeiðnum sat hon sum formaður í nevndini, sum hevði til endamáls at veita øllum borgarum í kommununi arbeiði. Nevndin varð niðurløgd, tí í dag eru eingi arbeiðsleys í

kommununi.

Ragnhild er limur menta-nevndini og í tí sambandi er hon formaður í Ams Museumet. Eisini situr hon í nevndini fyri Sorø Akademi Skole, har nógvir góðir føroyingar hava gingið og ganga. Tað sum Ragnhild serliga er upptikin av í sinum politiska arbeiði eru umstøðurnar hjá børnum.

– Nógvar familjur eru undir umsjón, tí foreldrini ikki makta teirra uppgávu sum foreldur. Nógvar børn eru tikin frá foreldrinum, men vit royna at fáa tey heimaftur til foreldrini. Børnini hava tey foreldrini tey eina ferð hava fingið og tey hava tey restina av lívinum. Tað er tann sosiala arvin, sum jú merkir, at foreldrini hava verið út fyri nakað tí sama. Tey duga ikki at taka sær av øðrum, hava umsorgan og vera góð, tí eingin hevur verið góð við tey.

– Tá ið tú tekur eitt barn frá foreldrinum endar tað á einum stovni. Stovnurin sleppur børnum, tá ið tey

eru 18 ár og so standa tey har og eiga ongan góðan. Tað barnið hevur verið so lítið hjá síni biologisku familju og tí nyttar einki at fara hagar. Tað er har vit sum kommuna svíkja. Tí hevði verið betri at hjálpt familjuni og barninum, til tað er liðugt við eina útbúgving. So stendur barnið ikki í somu støðu sum foreldrini og á tann hátt ber til at ríva seg leysan frá tí sosiala arvinum.

– Sjálvandi vilja tað altíð vera nøkur, sum man er noyddur at taka frá foreldrinum og senda á barnaheim. Men tað eru nógvar, sum kunnu vera hjálpt. Eitt barn á einum barnaheimi hevur ongan, sum er teirra og tað er tað ringasta. Á barnaheiminum fáa tey eina góða viðferð, men tey fáa ikki eitt serliga innihaldsrikt lív. Tey eru saman við børnum á heiminum, í skúlanum og í frítíðini. Eitt barn fær eitt heilt annað sosialt innlit, tá ið tað veksur upp hjá foreldrum.

– Tað kostar ógvuliga

nógvt at hava børn á stovni í dag. Okkara ætlan miðar í móti, at børnini skulu vera hjá foreldrunum, tað er ein betri loysn bæði fyri tey og fyri samfelagið. Ætlanin gongur út uppá, at vit hava alla familjuna undir umsjón. Barnið fer í skúla um morgunin, og í frítíðarskúla og so heim, og í frítíðini er tað onkur, sum tekur hond um familjuna og hevur umsjón við henni. Tað er trupult at vera í eini slíkari familju, men tað er einki annað at gera, sigur Ragnhild Sørensen.

Fylgt verður við teim børnunum í Sorø kommunu, ið annars høvdu verið slept uppá fjall, til tey hava fingið útbúgving, soleiðis at liv teirra verður øðrvísi enn lívið hjá foreldrum teirra.

Tilvildarlaga vald mynd

Ragnhild Sørensen, býráðslimur í Sorø:

Føroyingar ósolidariskir

– Tá ið kreppan leikaði harðast fluttu føroyingar innistandandi pengar av landinum. Skulu føroyingar hava sjálvstýri, mugu teir vera nógvar meiri solidariskir og hugsa um heildina ístaðin fyri bara um seg sjálvan, sigur Ragnhild Sørensen, føroyingur og býráðslimur í Sorø kommunu í sambandi við, at samgonguskjalið leggur upp til sjálvstýri

TURID KJØLBRO

– Samgonguskjalið er ikki annað enn eitt álit um, hvat ætlanin er at gera. Nógvar av tí, sum tey hava sett sær fyri, ber als ikki til at fremja í verki, tí tíðarráman er alt ov stutt, sigur Ragnhild Sørensen, býráðslimur í Sorø. Hon er ættað úr Kaldbak og fór niður til Danmarkar at búgva í 1959.

– At Landsstýrið ætlar at samráðast við danir í hesum árinum um dansk føroysk víðurskipti er fint, men at Føroyar frá 1. jan. næsta ár fáa staðfest føroyskan heimarett, ber als ikki til, tí tað nár politikararnir als ikki at fáa íggjøgnum uppá so stutta tíð. Eg vil kalla samgonguskjalið eina »hensærklæring», tað vil siga eitt álit, sum sigur, hvat føroyingar kunnu hugsa sær. Men hvussu alt skal gerast og hvar búskapurin er í hesum, stendur einki um. Eitt er so víst og tað er, at tíðin fer ikki at halda. Løgfrøði-

liga skal stórt arbeiði gerast og tað tekur nógvar ár.

– Einki verður sagt um arbeiðsplass og sambært skjalinum er eingin framtíð í øðrum enn fiskivinnuni. Tað sama legði eg merki til undir valstríðnum, at val-evni kravdu ymskt, men tosaðu lítið um, hvagar pengarnir skulu koma. Tí vísir hetta akkurát einki, sigur Ragnhild Sørensen.

Hongur ikki saman

Um Landsstýrið fremur tær kollveltandi broytingarnar í ríkisráttarlíggjastøðuni, sum miðað verður ímóti, hvussu fer framtíðin at siggja út?

– Tað er ringt at spáa um framtíðina. Samgonguskjalið hongur ikki saman, tí Landsstýrið vil hava skattin niðursamstundis sum tað hevur lovað ávis ting, og tí gongur tað als ikki upp. Tað, sum teir ætla at gera á familjueinum til dømis, kostar eina dekan rúgvu av pengum. Teir tosa um oljuna, men tað ganga nógvar ár,

áðrenn oljan fer at geva nakað av sær, sigur Ragnhild Sørensen.

– Skulu Føroyar klára seg sjálfvar verður tað sera trupult fíggarliga. Føroyingar eru ógvuliga ósolidariskir. Tá ið kreppan var ringast fluttu teir pengar út av landinum. Tí skulu føroyingar vera nógvar meiri solidariskir, skulu teir klára seg sjálfvar. At vera solidariskur merkir jú, at tú ert noyddur til at býta virðini og at tú hugsar um heildina ístaðin fyri bara um teg sjálfvan.

Siga vit, at samgonguskjalið leggur upp til eina loysing, hvussu verður so framtíðin í víðurskiptunum millum bæði londini?

– Føroyingar fara í øllum førum ikki at kunna vænta at fáa somu smóðir á útbúgvingarøkinum, sum nú, tá ið loyst verður. Norðmenn hava eina kvotu í Danmark, har eitt ávis tal av fólki kann nema sær útbúgving. Tí rokni eg við, at Føroyar fáa eina kvotu. Á

tann hátt verður eitt samstarv millum Norðurlondini, har man hevur eitt samstarv um at kvotera. Tá ið loysingin er har, eru rættindini hjá Føroyum burtur, og tað vera Føroyar ikki øðrvísi fyri enn Ísland, Noreg og onnur lond eru í mun til Danmark.

– Danmark er við í norðurlandska samstarvinum, men við tað, at ES fær alt størri ávirkan á danska samfelagið, trúgvi eg, at Danmark í størri mun fer at halla til ES enn til hini Norðurlondini. Verða Føroya sjálvstøðugar – og kanska Grønland eisini – so fer Danmark ikki at hava tann stóra áhuga, norðanfyrir. Hinvegin kann ES noyða danir, tí Europa Samveldið hevur áhuga í Norðurlondum av tí, at tað geur nakað peningaliga um olja verður funnin í føroysku undirgrundini, og fyri ikki at gloyma ráðveini undir Grønlandi.

– Kenslulígu bondini, familjubondini og onnur bond

fara ikki at broytast hóast føroyingar taka loysing. Tað verður ikki øðrvísi enn í dag. Eg blívi við at vera føroyingur um Føroyar fáa loysing ella ikki. Hjá mær verður eingin broyting sum so.

– Eg føli als ikki, at Danmark er næsta sambandið hjá Føroyum. Ikki í hesum døgum. Danir eru púra líkasælir yvir fyri Føroyum og duga ikki at siggja, hvat Danmark hevur at gera í har. Orsøkin til, at víðurskiptini millum Danmark og Føroyar eru so køld, er klossata framferðin hjá døgum mótegis føroyingum. Teir hava taklað alt skeið og hava ført hjálandapolitikk í eini tíð, tá ið tíðarandin hevur verið ímóti. Eg plagi at siga við danir, at teir vinna líka nógvar pengar burtur úr føroyingum sum øvugt.

Vánalig framferð

Síðani samgonguskjalið varð undirskrivað seinasta vikuskiftið hevur Poul Nyrup sagt í fjølmiðlunum, at hann er sinnadur at lækka rentuna á føroysku úttanlandsskuldini og at samráðingarnar kunnu takast upp fyrr enn ætlað. Eru danir bangnir fyri at Føroyar taka loysing?

– Nyrup er tað avgjort. Føroyar hava ein týðningarmiklan strategiskan leiklut hjá døgum og teir rokna við, at nógvar olja er í føroysku undirgrundini, sum teir eisini kunnu fáa ágóðan av. Danmark hevur havt stórt yvirskot av samhandli-

num við Føroyar og er tað rætt sum sagt verður, at danir hava fingið nógvar pengar fyri NATO-støðirnar í Føroyum, so vinna teir pengar við at vera í ríkisfelagskapi. Tí verður tað eitt tap fyri Danmark um Føroyar loysa og tí tekur Nyrup hetta nýggja til sín. Men nú rokni eg við, at tað er ov seint hjá honum. Eg skilji væl føroyingar, at teir vilja hava sjálvstýri. Poul Nyrup hevur tosað niður til føroyingar og framferðin hjá honum hevur víst, at hann als onga virðing hevur fyri føroyingum.

– Danska pressan eigur ein stóran leiklut í ringu víðferðini føroyingar hava fingið hjá døgum. Grønland fær nógvar betri umtalu enn Føroyar og javnan eru sendingar í sjónvarpi um Grønlandi. Men fáa Føroyar umrøðu er tað um náttúra. Føroyar raka teir ikki, vanligir danir hava ongan áhuga fyri tí, ið fer fram í Føroyum og vita einki um landið.

– Tá ið eg flutti niður til Danmarkar fyri 40 árum síðani feldi eg meg eitt sindur lógan. Eg kom í eina góða familju og havi fingið loyvi til at vera føroyingur. Sum so havi eg ikki merki til nakra ringa víðferð, hóast eg eri so nógvar føroyingur. Men tað eru føroyingar niðri, sum sleppa øllum til føroyska, og sum halda, at man ikki skal vera føroyingur, tá ið man býr í Danmark. Teimum móti eg av og á, sigur Ragnhild Sørensen at enda í viðtali.